

результаті визначенню цивільно-правового статусу людини, як приватної особи приділяється значно менше уваги, ніж мало би бути у сучасному суспільстві.

Очевидно, методологічний підхід до визначення засад цивільно-правового статусу особи та реалізації нею цивільних прав із врахуванням намірів України адаптувати національне законодавство України до права ЄС має визначатися відповідно до засад DCFR, котрі є надійним орієнтиром на цих теренах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Довгерт А.С. Теоретичні, техніко-юридичні та інші питання ре кодифікації цивільного законодавства України. Рекодифікація цивільного законодавства і система права України у контексті євро інтеграційних процесів: матер. Всеукр. науково-правничої конф. (8-9 листопада 2019 р.). Одеса: Фенікс, 2019. С. 42-46.

2. Ромовська З. В. Українське цивільне право. Загальна частина. Академ. курс: підр. К., 2005. С.234-237.

Харитоновна Олена Іванівна,

*доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України,
завідувачка кафедрою права інтелектуальної власності та патентної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДЕЩО ПРО КОНЦЕПЦІЮ КНИГИ 4 ЦК УКРАЇНИ

Одним з найбільш актуальних завдань, що постають перед нашою державою у зв'язку з підписанням Угоди між Україною та ЄС, є адаптація вітчизняного законодавства до умов внутрішнього ринку ЄС. Разом із тим, виконання цього завдання, у першу чергу, потребує внутрішнього узгодження актів національного законодавства у цій галузі, усунення колізій та невинуватених прогалин тощо. Таким чином, передусім, має бути гармонізоване регулювання відносин інтелектуальної власності кодифікованими актами (у першу чергу, ЦК України, книга четверта якого – «Право інтелектуальної власності» встановлює принципи положення регулювання відповідних відносин) та спеціальними законами. При цьому постає необхідність вирішення таких взаємопов'язаних актуальних завдань:

1) визначення концепції права інтелектуальної власності (встановлення її правової природи тощо).

2) забезпечення подолання неузгодженості положень спеціальних законодавчих актів у сфері інтелектуальної власності з положеннями ЦК України.

3) чітке визначення порядку застосування вказаних актів до регулювання відносин інтелектуальної власності, зокрема, визначення акту, який має пріоритетне значення.

При оновленні норм загальної частини права інтелектуальної власності, слід вирішити низку проблем концептуального характеру. По-перше, це стосується визначення правової природи прав інтелектуальної власності, по-друге, специфіки і класифікації об'єктів, та, по-третє, видів суб'єктів відповідних прав та їх правового статусу.

При вирішенні проблеми подолання неузгодженості спеціальних законів та ЦК, слід звернути увагу на те, що вони є як загальними та стосуються всіх інститутів права інтелектуальної власності, так і спеціальними, що стосуються окремих інститутів права інтелектуальної власності (авторського права, права промислової власності тощо).

На нашу думку, необхідним є удосконалення глави 35 ЦК таким чином, щоб в ній були відображені **концептуальні положення, визначення поняття та змісту права інтелектуальної власності**.

Як здається, вирішити ці питання у главі 35 ЦК доцільно аналогічно тому, як це зроблено у главі 23 ЦК «Загальні положення про право власності», вмістивши у ст. 418 ЦК визначення поняття права інтелектуальної власності і доповнивши Кодекс статтею 418-1 «Зміст права інтелектуальної власності».

На перший погляд, може здатися, що в ЦК **результати інтелектуальної, творчої діяльності** розглядаються як вид нематеріальних благ (ст. 199 знаходиться в главі 15 ЦК, яка називається «нематеріальні блага»).

Однак, проти такого розуміння концептуального підходу авторів Цивільного кодексу до визначення сутності цього виду об'єктів цивільних правовідносин свідчить позначення їх (знов-таки ж у ЦК) як «інтелектуальної власності» і вміщення книги четвертої Кодексу «Право інтелектуальної власності» після книги «Право власності та інші речові права». У зв'язку з цим більш правильною здається попередня оцінка результатів інтелектуальної, творчої діяльності **як комплексного за своїм характером об'єкту, котрий включає як немайнові, так і майнові права (право на авторство, право на опублікування твору, право на авторський гонорар тощо)**.

Отже, виходячи з того загального посилення, що об'єктами правовідносин є матеріальні та нематеріальні блага, щодо яких в учасників суспільних відносин виникають юридичні права та обов'язки, можемо зазначити, що стосовно цивільних прав (правовідносин) інтелектуальної власності такими благами виступають результати інтелектуальної, творчої діяльності.

Як у економічній теорії, так і у юриспруденції, термін «власність» зазвичай вживається для позначення приналежності комусь речей. Іншими словами, власність розуміється як присвоєння особою засобів і продуктів виробництва усередині і за допомогою певної суспільної форми. Таким чином, з погляду традиційного підходу, власність – це такі відносини з приводу речей, у яких одні особи (власники) ставляться до речей як до своїх, а всі інші особи мають ставитися до цих речей як до чужих і утримуватися від будь-яких зазіхань на них.

Хоча поняття власності пов'язується, головним чином, із присвоєнням речей, однак немає виправданих перешкод поширювати відповідні положення на присвоєння інших благ, у тому числі, немайнових, тому виходимо з того, що власність у такому широкому значенні може розумітися як суспільні відносини з приводу речей та інших матеріальних і нематеріальних благ, у яких одні особи (власники) ставляться до певних благ як до своїх, а всі інші особи мають ставитися до цих благ як до чужих і повинні утримуватися від зазіхань на ці блага.

Таким чином, можна зробити висновок, що уточнюючи сучасну вітчизняну концепцію у цій галузі, право інтелектуальної власності доцільно розглядати як юридичну фікцію, «віртуальний» варіант «нібито речових прав» на специфічний об'єкт – результати інтелектуальної, творчої діяльності. Віртуальними також є й об'єкти права інтелектуальної власності у віртуальному просторі.

Слід говорити про право віртуальної власності, що існує у реальному світі і таке, що існує у нереальному (віртуальному) світі. Право віртуальної власності у реальному світі – це право інтелектуальної власності (де йдеться не про право на річ, а про право на права). Право віртуальної власності у віртуальному світі – це право власності на ігрові предмети (створені або придбані гравцем за віртуальну валюту або реальні гроші), віртуальна нерухомість, і все те, що перебуває у віртуальному світі і може бути об'єктом правочинів

І тут ми підходимо до висновку про те, що стосовно існування віртуальної власності проблема виявляється навіть не в віртуальності середовища, в якому виникають відповідні відносини, а у звільненні ідей від загальних обмежень простору, часу, матерії, а також цензури. Порівняно з книгою, яка за своєю природою матеріальна, Інтернет повернув світу думок його початкову віртуальність. Стихія Інтернету – це інновації і комунікації, а не матеріальні речі. Традиційний світ і його правова система ґрунтуються на

матеріальній економіці матеріальних благ, тоді як у Інтернеті основою добробуту є творчість людей, нематеріальна за своєю природою.

Тому, говорячи про віртуальну власність, слід виходити з того, що вона за своєю природою є нематеріальною, як правило, є об'єктом авторського права і виникає у віртуальному середовищі. Застереження про те, що віртуальна власність є, як правило, об'єктом авторського права свідчить, як уже зазначалось, про можливість розподілу всіх об'єктів віртуальної власності на такі, що є об'єктами права інтелектуальної власності і такі, що ними не є.

Отже, у підсумку ми доходимо до того висновку, що **інтелектуальна власність за своєю природою є власністю віртуальною і в такій якості найбільш органічно пристосована до нового світу інформаційних технологій.**

Враховуючи різноманітність об'єктів інтелектуальної власності, чим зумовлюються й відмінності у характері та обсязі прав суб'єктів, доцільно розрізняти різновиди відносин інтелектуальної власності.

Концепція та структура ЦК України дають підстави розрізняти наступні різновиди цивільних відносин інтелектуальної власності:

- 1) авторські відносини;
- 2) відносини, суміжні з авторськими;
- 3) відносини промислової власності;
- 4) відносини, суміжні з правовідносинами промислової власності;
- 5) інші відносини інтелектуальної власності.

Саме на удосконаленні цивільно-правового регулювання зазначених відносин і має бути зосереджена увага у процесі оновлення цивільного законодавства, яке наразі відбувається.

Бичкова Світлана Сергіївна,

*доктор юридичних наук, професор кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ*

НОВЕЛІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА, ЩО РЕГУЛЮЄ ВІДНОСИНИ НАЙМУ (ОРЕНДИ), У ЗВ'ЯЗКУ З ПОШИРЕННЯМ КОРОНА-ВІРУСНОЇ ХВОРОБИ (COVID-19)

Безперервні економічні, політичні зміни вимагають від законодавця вчасного їх відстеження і забезпечення належного нормативного регулювання відповідних суспільних відносин. Окреслені процеси не обходять стороною і цивільні правовідносини. Тому до цивільного законодавства постійно вносяться зміни і доповнення. Однак інколи окремі аспекти залишаються